

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

۱) حلقه R و عناصر خودتوان $e, f \in R$ مفروض هستند به طوری که $e + f$ خودتوان است. ثابت کنید ef هم خودتوان است. (عنصر x از حلقه R را خودتوان گویند هرگاه $x^2 = x$).

پاسخ: چون $e + f$ خودتوان است پس $(e + f)^2 = e + f$ با بسط سمت چپ به رابطه $e + ef + fe + f = e + f$ می‌رسیم بنابراین $ef + fe = 0$ یا معادلاً $ef = -fe$. در نتیجه

$$ef = e^2 f = e(e f) = e(-f e) = -(e f) e = -(-f e) e = f e^2 = f e.$$

یعنی e و f باهم جابه‌جا می‌شوند پس $(e f)^2 = e^2 f^2 = e f$ یعنی ef خودتوان است.

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

انجمن ریاضی ایران

(۲) ثابت کنید تابع $d : \mathbb{N} \times \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}$ که با ضابطه $d(m, n) = \log \frac{\sqrt{mn}}{(m, n)}$ تعریف می‌شود یک متر روی \mathbb{N} است. (منظور از (m, n) ، بزرگترین مقسوم علیه مشترک m و n است.)

پاسخ: فرض کنید $m = p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}$ و $n = p_1^{\beta_1} \dots p_k^{\beta_k}$ تجزیه m و n به حاصلضرب اعداد اول باشد، یعنی p_1, \dots, p_k اعداد اول متمایز و $\alpha_1, \dots, \alpha_k, \beta_1, \dots, \beta_k$ اعداد صحیح و نامنفی باشند، پس

$$\begin{aligned} d(m, n) = \log \frac{\sqrt{mn}}{(m, n)} &= \log \prod_{i=1}^k p_i^{\frac{\alpha_i + \beta_i}{2} - \min\{\alpha_i, \beta_i\}} \\ &= \sum_{i=1}^k \frac{1}{2} |\alpha_i - \beta_i| \log p_i \end{aligned}$$

اکنون از خواص قدرمطلق، هر سه ویژگی تابع متر به سادگی نتیجه می‌شود.

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

انجمن ریاضی ایران

۳) می‌دانیم برای هر عدد طبیعی n ، معادله $x^n + \dots + x - 1 = 0$ دقیقاً یک ریشه مثبت دارد که آن را u_n می‌نامیم. نشان دهید دنباله $\{u_n\}$ همگرا است و حد آن را محاسبه کنید.

پاسخ: قرار می‌دهیم $p_n(x) = x^n + \dots + x - 1$. با توجه به مقادیر $p_n(1)$ و $p_n(0)$ نتیجه می‌شود که $u_n \in (0, 1]$ همچنین $\{u_n\}_{n \geq 1}$ دنباله‌ای اکیداً نزولی است. زیرا داریم:

$$u_{n+1}^{n+1} + \dots + u_{n+1} - 1 = u_n^n + \dots + u_n - 1 = 0$$

و با توجه به اینکه تابع $p_n(x)$ روی اعداد نامنفی اکیداً صعودی است داریم:

$$p_n(u_{n+1}) = u_{n+1}^n + \dots + u_{n+1} - 1 < p_n(u_n) \Rightarrow u_{n+1} < u_n.$$

از کرانداری و یکنوایی دنباله $\{u_n\}_{n \geq 1}$ همگرایی این دنباله نتیجه می‌شود. به علاوه:

$$u_n^n + \dots + u_n - 1 = 0 \Rightarrow \frac{u_n^{n+1} - 1}{u_n - 1} = 2 \Rightarrow u_n^{n+1} = 2u_n - 1$$

با توجه به اینکه برای $n \geq 3$ ، $u_n < u_2 < u_1 = 1$ ، $\lim_{n \rightarrow +\infty} u_n^{n+1} = 0$ و با حدگیری از طرفین تساوی قبل به دست می‌آوریم:

$$\lim_{n \rightarrow +\infty} 2u_n - 1 = 0 \Rightarrow \lim_{n \rightarrow +\infty} u_n = \frac{1}{2}$$

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

انجمن ریاضی ایران

۴) فرض کنید R یک حلقه متناهی و یکدار و $U(R)$ مجموعه تمام عناصر وارونپذیر آن باشد. اگر مرتبه $U(R)$ و مرتبه R نسبت به هم اول باشند، نشان دهید R عنصر پوچتوان ناصفر ندارد (عنصر x در R را پوچتوان گویند هرگاه عدد طبیعی n موجود باشد به طوری که $x^n = 0$).

راه حل اول:

کافی است نشان دهیم اگر $a^2 = 0$ آنگاه $a = 0$.

فرض کنید $a^2 = 0$ و قرار دهید $S = \{m \setminus_R + na : m, n \in \mathbb{Z}\}$. S زیرحلقه یکدار و جابجایی R است و $1 \in U(S)$. چون S جابجایی است $\text{Nil}(S)$ مجموعه عناصر پوچتوان S ایده‌ال است بنابراین $|S| \mid |\text{Nil}(S)|$. همچنین $1 + \text{Nil}(S)$ زیرگروه $U(S)$ است در نتیجه $|U(S)| \mid |\text{Nil}(S)| + 1$. چون $|\text{Nil}(S)| = |\text{Nil}(S)| + 1$ و $|\text{Nil}(S)| = 1$ بنابراین $|\text{Nil}(S)| = 1$ یعنی $\text{Nil}(S) = \{0\}$ پس $a = 0$.

راه حل دوم:

فرض کنید $a^2 = 0$ و $a \neq 0$. فرض کنید n مرتبه جمعی a باشد یعنی $na = 0$. پس $1 \neq n$. فرض کنید p یک عامل اول n باشد. قرار دهید $b = \frac{n}{p}a$. در این صورت $b^2 = 0$ و $b \neq 0$ و $pb = 0$ بنابراین

$$1 = 1 + pb + b^2 + \dots + b^{p-1} = (1+b)^p$$

پس $1+b$ یک عضو وارون‌پذیر مرتبه p در $U(R)$ است پس $p \mid |U(R)|$. همچنین طبق فرض $p \mid |R|$ که تناقض است.

(۵) فرض کنید P_1, \dots, P_n نقاطی داخل دایره‌ای به شعاع یک باشند به طوری که برای هر نقطه مانند P روی این دایره، حاصلضرب فاصله‌های P از نقاط P_1, \dots, P_n حداکثر یک باشد. نشان دهید نقاط P_1, \dots, P_n در مرکز دایره قرار دارند.

پاسخ: بدون از دست دادن کلیت، فرض می‌کنیم دایره در صفحه مختلط و به مرکز مبدأ مختصات است. نظیر نقاط P_1, \dots, P_n در صفحه مختلط را با z_1, \dots, z_n نمایش داده و قرار می‌دهیم $g(z) = \prod_{i=1}^n (z - z_i)$. ادعا می‌کنیم حداقل یکی از مقادیر z_i برابر با صفر است. فرض کنید چنین نباشد در این صورت جمله ثابت چندجمله‌ای $g(z)$ غیر صفر است. این جمله ثابت برابر است با $\alpha := (-1)^n z_1 \cdots z_n$. با یک دوران می‌توانیم فرض کنیم که قسمت حقیقی α مثبت است.

حال فرض کنید w_1, \dots, w_n ریشه‌های n ام واحد باشند. برای $0 \leq k \leq n$ داریم:

$$w_1^k + w_2^k + \cdots + w_n^k = \begin{cases} n & k = 0 \text{ یا } n \\ 0 & 1 \leq k \leq n-1 \end{cases}$$

با جاگذاری w_i ها در چندجمله‌ای $g(z)$ و جمع زدن این مقادیر خواهیم داشت:

$$\sum_{i=1}^n g(w_i) = n + n\alpha$$

حال از فرض مسئله بدست می‌آوریم:

$$\left| \sum_{i=1}^n g(w_i) \right| \leq \sum_{i=1}^n |g(w_i)| \leq n$$

لذا $|n + n\alpha| \leq n$ که با فرض اینکه قسمت حقیقی α مثبت است در تناقض است در نتیجه حداقل یکی از z_i ها برابر با صفر است.

با حذف این نقطه همچنان شرط سوال برای بقیه نقاط برابر است بنابراین با تکرار این استدلال نتیجه می‌شود که همه z_i ها برابر با صفر هستند.

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

انجمن ریاضی ایران

۶) فرض کنید $f: \mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}$ تابعی پیوسته است که تحدید آن به هر خط در \mathbb{R}^2 یکنوا باشد، یعنی برای هر $a, b \in \mathbb{R}$ ، تابع $g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ با ضابطه $g(t) = f(ta + b)$ یکنوا است. ثابت کنید تابع $h: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ و بردار v در \mathbb{R}^2 وجود دارند که $f(x) = h(x.v)$ (منظور از $x.v$ ضرب داخلی x و v است).

پاسخ: برای هر $a, b \in \mathbb{R}^2$ ، تابع $g_{a,b}: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ را به صورت $g_{a,b}(t) = f(ta + b)$ تعریف می‌کنیم. لم ۱. برای هر $x_0 \in \mathbb{R}^2$ ، حداقل یک $u \in \mathbb{R}^2$ وجود دارد به طوری که تابع g_{u,x_0} تابع ثابت است (یعنی از هر نقطه در صفحه خطی می‌گذرد که تحدید f به آن تابع ثابت است). اثبات لم ۱. تعریف می‌کنیم

$$A = \{u \in \mathbb{R}^2 : u \neq 0, g_{u,x_0} \text{ صعودی است}\}$$

$$B = \{u \in \mathbb{R}^2 : u \neq 0, g_{u,x_0} \text{ نزولی است}\}$$

ادعا می‌کنیم $A \cap B \neq \emptyset$. فرض کنیم این طور نباشد، یعنی $A \cap B = \emptyset$. حال طبق فرض مسأله، $\mathbb{R}^2 - \{0\} = A \cup B$. از طرفی به دلیل پیوستگی f ، A و B بسته هستند چون اگر مثلاً $u_n \in A$ و $u_n \rightarrow u$ ، آن‌گاه برای هر $t_1 \leq t_2$

$$g_{u,x_0}(t_1) = \lim_{n \rightarrow \infty} g_{u_n,x_0}(t_1) \leq \lim_{n \rightarrow \infty} g_{u_n,x_0}(t_2) \leq g_{u,x_0}(t_2)$$

پس $u \in A$. (اثبات بسته بودن B مشابه است.)

همچنین A و B هر دو ناتهی هستند، چون اگر $u \in A$ آن‌گاه $-u \in B$.

حال چون $\mathbb{R}^2 - \{0\}$ همبند است چنین چیزی ممکن نیست. پس فرض غلط است و در نتیجه $A \cap B \neq \emptyset$.
□ حال اگر $u \in A \cap B$ ، تابع g_{u,x_0} هم صعودی و هم نزولی است و در نتیجه ثابت است.

لم ۲. اگر تحدید f به دو خط متقاطع L_1 و L_2 ثابت باشد، آن‌گاه f کلاً تابع ثابت است.

اثبات لم ۲. فرض کنید x نقطه تقاطع دو خط فوق باشد. پس f روی هر دو خط L_1 و L_2 ثابت و برابر $f(x_0)$ است. حال برای هر نقطه‌ی $y \in \mathbb{R}^2$ ، خطی رسم کنید که دو خط فوق را در نقاط y_1 و y_2 قطع کند و y بین y_1 و y_2 باشد.

اکنون بنابر فرض مسأله، $f(y)$ باید بین $f(y_1)$ و $f(y_2)$ باشد ولی از طرفی

$$f(y_1) = f(y_2) = f(x_0)$$

پس $f(y) = f(x_0)$ و در نتیجه f تابع ثابت است. □

آزمون نوبت اول
چهلمین مسابقه ریاضی دانشجویی کشور
جلسه اول ۹۵/۶/۳

حال به مسأله اصلی باز می‌گردیم. بنابر لم ۱، از هر نقطه‌ی x ، خطی می‌گذرد که تحدید f به آن، تابع ثابت است و بنابر لم ۲، اگر f تابعی ثابت نباشد، این خطوط گذرنده از x ‌های مختلف، موازی هستند. پس یا f تابعی ثابت است (که در آن صورت نیز حکم مسأله برقرار است) و یا بردار ناصفر u وجود دارد که تحدید f به هر خط موازی u ، ثابت است.

حال v را برداری واحد و عمود بر u در نظر بگیرید و تعریف کنید

$$h(t) := f(tv)$$

اکنون برای هر $x \in \mathbb{R}^2$ ، داریم

$$f(x) = f((x.v)v + [x - (x.v)v])$$

ولی از آن جا که $x - (x.v)v$ عمود بر v و در نتیجه موازی u است، پس

$$f(x) = f((x.v)v) = h(x.v)$$

پس حکم ثابت شد.